

# Norske trolldomsprosesser

Prosessnummer: 285b

Tiltaltes navn: Giske Sørtveit

Årstall: 1641

Sted: Nedstrand i Rogaland

a) Birgette Biedland.

[Skrevet av sognepresten Niels Madren for  
Trolldom. Hun blev dømt til bøde og brand.]

(Se Møntland: Trolldom s. 53-62)

b) Inger Rønn

[Beskyttet av Gjemsdal Seldal for Trolldomskunsten.  
Dømt til å rømme landet. Se også sak nr. 37.]

(Se Møntland: Trolldom s. 79)

c) Giedche Sørstved

og  
Anne Møljeland

[Beskyttet av Kay Sjøfeland for å være trollvimer.  
De blir fritjambte. Se også om disse 2 kvinner  
i rekken mot Bodele H., nr. ]

fol. 6<sup>b</sup>

Leranger Schibbreds ting.

holtes paa Bæstved den 13 November 1640.

Termvindinge, Orlog velsægt och velforstandige  
Mand Christen Andersen Kong: Maj: forlygt  
ved: Rejsefælde, Rasmus Hansen sørens, jæffter  
ibid. och Thormod Ralsen paa lensmanden  
Oluff Bæstveds vegne.

Rittens Bedjere.

Brard Møland, Haldvor Sand, Anders Nye,  
Torgius Morland, Loren Røgeftad, Olle,  
Salgier, Gunder Rompland, Knud Bæstved  
Halvert Tøndeland, Jacob Wigh, Hans Nye  
och Sænd Selvigier. —

fol. 7<sup>a</sup>

Hederlig och velsøgt Mand her Niels Knudsen  
hoffte ved boende lensmanden Oluff  
Bæstveds stoffning ved Rette indstiftet  
Berette Friedland, Anders Olufsen hufftræ, for  
hinn nu forgangne for Star, er indkommen.  
ved hans Stue paa prestegaarden hvidvæde  
och offær illet hans hufftræ, med Effter-  
følgende och, luet Rørfag mon der merre,

fol. 7<sup>a</sup>

till at min Sön Jehuells vdtages merre,  
 end de Andre, hwar paa Manu her Nijls,  
 hinder siarot, hwar Komer det Berete, at  
 i faeler mi saadane ord, var ieg Guncher  
 eller Captein, at ieg kunde Raade for hwar  
 des Jehuells vdtages, och videre sagde for  
 Berete, var icke hwarids Rer Anger och  
 Thormse Ralfsen her eders och londe bleck  
 och paper, och da Indschreff min for i:  
 skedes for en Anders dreng. Uleecht  
 Christen Andergens tilbispude da Kommen som  
 mi Nerverende tilfede var om de icke  
 tilfede hort at Berete Biedland for var  
 i Nijls och Roche for volddom, der till  
 siarot de at de Nijlsige tilfede hort me  
 get om for Berete Biedland, Men Gud  
 maa vide hvad sandt er.

Birgitta  
Biedland.

Rarj Espeland kom mi frem for Pletten och  
 gjorde sin beretning om for Berete Bied-  
 land at hwar tilfede en Jehuigs Kunge saa  
 at hwar hwar tencher paa och vil Hol-  
 da vederfaris de oend, hwarlecht hinder  
 moder krafft forvoldt hinder i det hwar  
 var for hinder i thosij Nijls, da hwar var lidet.  
 For Rarj Espeland Berende at hwar er  
 fremjint och at mi forgangen naar  
 lidet for sneen giek Aff, da var hwar  
 paa leestiger, efterjom hinder Reije fald-  
 did, och da var hwarids Anmarckes jungt,  
 och hwarids da spurde hinder det om  
 hwar wiste nogen Raad for siugdome paa  
 Anmarckes, da jamme vil saa hwar Reij

Erständur som i mens hús var der, haffde  
sin gang ont i Kauridjes fechtur och Hals  
och hans Riör, semilke Karj beloffuðe  
at wille möde til hiad tid och sted som  
hún bliffuér fordret, och wære gífundig  
hiús hún mi berett haffr.

Johans Twede kom for Rettens Efferrom  
handt der til aff leens manden war hffuðt  
hiúlike ulj Birite Biedlands Nörwærlse  
saaledis bekünde, at handt for nogen Rom  
til siden war i fette med for Birite  
om nogen ord dennem Smellem falk, och  
jehúte handt droge offer samme gang  
med heffer, och da bliff handt sigto, saa  
och bliff handt aff med thei aff sine  
heffer, mens om Birite Biedlandt war  
Karjag til hans wöche eller icke, ded Ræn-  
de handt icke sigt eller wids. —

Birite  
Biedland.

fol. 23<sup>b</sup>

Anno 1641 den 22 Januarij paa Bue(t) d.d.  
Nörwærlis Kong: Maj: foraget Orlog och wels  
acht Mand Christen Broderen  
Rettens Bofidæerro. —

Olle Alshord, Knud Præstod, Peter Wætz Ende,  
Torgüs Horland, Sonders Nefe, Knud Holme,  
Olle Oniam, Sjæch Froeland, Hans Nefe,  
Sjwærdt Ringstord, Sjæch Gffreland,  
Board At land, Wæladt Holand och Sæffir  
Oniam, Nils haffuér.

Hidertig och Wælerot mand her Nils Meds  
fær sogneprest til hinder Sæc prestgield, med

fol. 23<sup>b</sup>

# 118.  
Jehriffelig Jheffring haffde wd; Rette Jheffud  
Berigette Biedland for huns wibborlegt huns  
hans knijtruc jehalt haffue postactt.  
Saa oew Inuod proff oek windisbiurd at  
paa hoew.

Laurids Leerbrugger proffuet, at nu i waer  
Jhax effter waer Jheffud haffde weret, da  
Jagde Beritte Biedland til hannem paa  
Leerbrugger, att Marie her Niilfus siel laus  
nem oek Formoe Kappus blek oek papir  
til at jehriffue hundes Son Ludwiffud  
paa.

Ingborig Leerbrugger proffuet i lige maader  
saa jom hundes hofboudt omwondet haffue  
oek iideremerre proffuet for<sup>re</sup> Ingborig, at  
Berit jagde at preffe Guinden bad for  
de Andre drenge oek icke for hendes  
Son, da jagde Ingborig, hiesledis kom  
ded till. Suaret Berritte, fordi iq wilde  
icke giffue hunde en Jrud jom de Andre  
gaff hunde.

Thoris Biedland proffuet at for nogen Star  
siden da war hand i Trette med Berigette  
Biedland oek da en Morgeu tillig hand  
jehuelle driffue jst Anmarck wd, da hinde  
hand Beritte Biedland bandede, oek jagde  
huns til Tores, du Mijste Tou Kior i jio,  
du jehalt mijste Truj i Bar, oek lige jom  
huns offuedt saa wederfors hannem, Mhus  
om huns gjorde det elck icke det wiffe  
hand icke.

Kerjben Biedland proffuet effter lowen, at

Berigette

Biedland

fol. 23<sup>b</sup>

for Otte eller N<sup>r</sup> Star siden, da kom hün  
till Birgitta Pöidland, N<sup>r</sup> med jüen, och  
da gick hün N<sup>r</sup> med hinders fader Sören  
Eogh. Da Effter nogen talle jon dem emellen  
falt, da sagde Birgote Pöidland til hünde,  
dú jehalt. Lide Ondt saa lunge, dú boer  
i grandelant med mig, och sidde den tid  
haffuer hün huercken hafft. locke eller  
helbred, Mens om hün haffuer gjort det  
eller icke det ved hün icke.

fol. 24<sup>a</sup>

Birgitta  
Pöidland

End proffuet böris Pöidland effter en farres  
Oründe ved Hoffne Birgittes ord, Saadlsjon  
hans Oründe Kirffen, at jamme Oründe  
Birgote jgte. for demnem, at Birgitta Pöid-  
lands haffde gjort wndt paa hünde.

Anne Mijeland proffuet effter lowen, at  
hün hörde forjekreffne Birgite sige sam-  
me ord jon Thores och Kirjken Pöidland  
omwondet haffe.

Hein Mijeland proffuet effter lowen At ved  
wed (so) H<sup>r</sup> Stars tid jüden, da war hand  
N<sup>r</sup>re hoer Christoffer Michelsen i Tundelands  
woegh, och kom noget i driick hoer hannem,  
da jon d; sad, kom Hans Wiffuer ind till  
dem, och iblandt Andenn talle jon hand  
haffde, sagde hand at Birgitta Pöidland  
war en holdskonne och der war flere,  
aff jamme slag paa N<sup>r</sup>strand och  
derjon Gud wille sparre hannem at hand  
mote komme med helbred billage fra  
Bergen, da jehulle de icke alle lee at  
hannem.

fol. 24<sup>o</sup>

~~18~~  
 Söwen degh proffuert offer Louen, at hand  
 haffde endt Birgitta Biedland en halff  
 daller och den kraffde hand hinder  
 igien nogen gange förind hand fick  
 dem igien, och Naars hand kraffde hinder  
 da salt dinnem nogen kaffig Ord emellen  
 och der Effer Miste hand Treij Ögger och  
 3 Kör Men om hün haffde solijde der  
 i det wiste hand iche, thi hün loffde  
 hannum inötid Endt

Birgitta  
 Biedland  
 Birgitta  
 Biedland

Johans Twede proffuert offer Louen, at ved  
 en femten eller sexten Par siden, wdi  
 et brölups paa Wig da kom hand i Triste  
 med Birgitta Biedland, och da samme  
 tid jagde hün till hannum at hand  
 solutte faa jeham, och der efter bleff  
 hand siggh och laae ved jungern i Treij  
 Wggers eller en Maanedts tid, saaldes  
 at hand iche kunde baade jif wand,  
 och imedertid bleff hand off med  
 Treij hefter, och Effer hinder loffe wiste  
 hand iche Andet end hün waar fo Par  
 jagh til hans wöcke.

Gernere proffuert Johans Twede at for  
 nogen Par siden paa Hústofft, da sagde  
 Birgitta Biedland til hannum, du solutt  
 faa jeham for del du thretter med mig  
 och der efter miste hand Treij Kör, Birgitta  
 Biedlands juaritt herbill at hün Mandt  
 med samme Ord at hinder Mandt  
 solutte betalle hannum med loig och  
 Ret. —



Opmünd Seldal proffuit at vel fem  
eller sex bar siden da kom hannem och  
Birgete Biedland nogen ord emellen-  
for him. Ned. Kaffe noget aff hans bœ-  
gærde, och janhme tid sagde Birgete  
til hannem at der jom du wilt Trette  
med os da, schalt du icke faa verre focht  
med at drages end vi er, och der efter  
haffuer hand til Moedgang boade paa  
hæs och helbred.

Sjwerd Smördal proffuit, at ungefr  
12 bar siden, da kom Birgete Biedland  
och hinders søn til Smördal och falt dem  
nogen ord emellen, och da jagde Birgetes  
Biedland til hannem, Jahan for du och  
jahan schal du faa, du er Altid den jame  
me du plijer at verre, du jehromte min  
søn aff viede.

Opmünd Seldal bekiende ijærmere, at Brogij  
& Røim war hoer hannem, och schulte giøre  
Ad hannem, Hj hand haffde ord for  
sin brytt, och him sagde til hannem  
at Birgete Biedland haffde giørt ded paa  
hannem, och him hielp hannem icke,  
Mens vor herre var den Bette mand,  
jom hielp hannem och gaff hand hiende  
for sin Tmage en tønde Korn, och en  
Kuffue jehellings march.

Roette Oluffs deutter proffuit, at nu i jomer  
da kom Gündell. Jffre bœ Niden til  
Oruamb, och jame til begjante de nogen  
snack om en Døe, jom war bleffuen død

Birgete  
Biedland.

fol. 25<sup>a</sup>

fol. 24<sup>b</sup>

for Olle Öuamb., som kom Tormoe Käl.  
jem till, och da jagde Gündele Öffre-  
böe at him och en till hinder bad  
Guds Iderlig om at hand wille straffe  
Tormoe Kälpen.

Gündele Öffreböe Mötte och Besochede at  
him haffde icke jagt de ord som for  
Dorotte om proffuät, Mens him jagde  
ogrea om Tormoe at Guds jehulle betalle  
hannem for det hand haffde forfuet  
hinde, och Guds jehulle betalle hinde om  
him war jehijlig der F.

Birgitta  
Biedland

Haldwor Todleffsen proffuät at for-  
nogen Bar siden da kom Birgite Biedland  
vd til Husehofft och wille lome en Egge  
til at plöje med, och efterjorn hans fader  
icke da war hiime, Tode hand icke lome  
hinde den, da jagde him, hand bör  
faare werre ind som jaa, effterdij icke  
wille lome Os der, och dagis der effter  
für jamme Foh, och en drug vd for  
fielläst, dog de bliff beholder, Heligwell  
foet fids jehade.

Günder Todleffsen proffuät at hand hörde  
hans Sällige for idre talke Om jamme  
handel lige som Haldwor Todleffsen  
om wordet haffuär.

fol. 25<sup>a</sup>

Peter Wigh proffuät, at miste Birgite Biedland  
indtid at beghyde.

Derneft inllagde her Nils Madjen sit  
jehriff.

Gündele i Wögen bekände at ved en fem

Bar tid siden da kom Heming Andruppen  
som nu for Rikens Nerwindis var, til  
dennem i Sodskeleken med en hvid, som  
hand haffde flødt aff en aff her Nieses  
Kjör, som var druckent i Nijren, och  
jagde hand at jamme hvid jochulle bliffte  
hocs dennem til 7 Morgen, och var det  
jaa at her Niels wilde haffte den, da  
jochulle hand fæa den. Om Morgnen der  
effter kom en Mand til os effter jamme  
hvid, som Marer her Nieses haffde udvigt  
at jochulle floe Samme Koe, och hand  
took huden bort och bar den til pressegaard  
den, och jamme Mand sagde for Marer  
her Nieses at hand haffde flødt huden  
aff Koen.

Thorgäus i Wägnar proffert i ligemaader  
som hans Oründe om wondet haffter.  
Marer her Nieses foregaff at effter tün  
sich det at wiede at for <sup>ne</sup> Heming haffde  
Affflod huden da jagde hün til hannem  
det er icke smückt at de jochulle flæa  
Koen emod min wilje, der effter bliffte her  
Niels Kjöij Kjör, 7<sup>te</sup> dage effter for <sup>ne</sup> He-  
ming war gaad aff sin thismijte, for  
den end ijdernerre foregaff for <sup>ne</sup> Marer  
her Nieses, at nu inwaar effter wdnoffnd  
och effter at Birgitte Bidlands haffde wera  
ret hocs hinde udj pressegaarden och balt  
hinde til, som til foru paa jochibleds tringet  
er beskrefften, da nogen stund der Effter  
da. Miste tün der en Koe, huiltche, hün

Birgitte

Bidland

Birgitte

Bidland

fol. 25<sup>b</sup>

fol. 25<sup>a</sup>

Menne wift at Berete Børdlands war Star-  
jagls wd; och droeffter jamme Roe, offtrodj  
alle de kin haffr wode til, wderfæres  
Ondt. Marer her Nilsen sagde fæddkome-  
ligen och bejlyfste Berete Børdlands for  
jamme Roe.

Birgitta

Børdland

Bernest indlagde for<sup>ne</sup> her Nils sit jøhrifflig  
Inddrag, som det wittkøfftigens i sig jøeff-  
formidlers som bleff liff och paa jøhriffligens.  
Gjort indtil det hand fælde længmanden  
beliffigt at møde endtil til firings tinget  
eller Naar —

fol. 25<sup>b</sup>

Anders Børdland loffuende for Rittens at  
hans Orunds jøhrifflig bleffue tilfædde  
til hælkers tid paa jøcher eller och jøeff  
at staa i kinder sted.

fol. 27<sup>a</sup>

Anno 1641 den 27 februarj.  
Næwerindis Wors Længmand, Ordig och  
swelforneme Mand, Anders Madjen, Samb-  
kong: Maj: fættiget och flere goot folek  
paa Wædalles tingstua sændstaa.

Rettens Bøjidderte. —

Leendager Jøhib: Bjørd Appelund, Thomsen  
Kallund.

Sældal Jøhib: Haldwan Rittland.

Hølmeland Jøhib: Lauris Rande.

Henrich Sand

Jøff Jøhib: Thiran Bøfjord.

Wæds Jøhib: Ole Grelse, Ole Egsmes

Selvø Jøhib: Opmind Børdland Per Sælborg

fol. 27<sup>a</sup> Gamel Hattkæud, Olle Kijfle, Olle Nólútle,  
Olle Sötkilde, Láurra Ráude.

fol. 27<sup>b</sup> Thores Biedland er igien nú for Rethen  
fremkoman og þff længmanden forhörd  
om hans forige proff, og da bekünde  
sagjom hand tilforn om vordit koffuér  
Beritte Biedland suaret smod hannum  
at hand var hinder þffvindsmund og  
saadant dag bestaae paa diris Ammarch  
jom giedt paa tuér Andres March.

Beritte

Biedland

Beritte

Biedland

Ingar i Rom

Ingar i Rom<sup>4</sup> fremkom for Rethen og bleff  
ik spærdt og forhærdt, effter Opnind,  
Seldals proff. og jagte at him brugte  
orker til at hielpe folck med, Nombig  
lege frem<sup>5</sup> og koffuér orker, og det brugte  
him i fl at dricke, orkerne hager him  
S: Hans dag.

Opnind sagde at him gaff hannum  
Nogt dricke ind, Men hand fornam  
ingen Virke derj.

Sjverdt Smöldal proffuét nu ijdernere  
at hans Oründe effter at Beritte Biedland  
haffde vandit hannum, da faldt hans Oründe  
paa hinder haand og brød hindes Arm  
forderffuét.

Beritte

Biedland

<sup>Sjverdt Smöldal</sup>  
effter Nofa<sup>6</sup> proffuét, at for þlj Nav sidu  
da Beritte Beritte Biedland at hindes  
mund jom död er wille flaa for hindes  
da sagde hand at hand wille hiet flaa for  
Olle Mijelaud, þlj hand Mordte hand  
betælte hannum bedre, og Trej dage da  
effter brød hand sit leun sijnder og da

fol. 27<sup>b</sup>

den solöhe beredt hannem, da saa  
hand Birgitta Biedland och hæn Red.  
hannem fthi.

Ysterns Kæiser<sup>8</sup>, proffuet at hand med indtel  
medt Birgite Biedland, om Trolddomsbrandt  
eller hinde for saadant at hand bewittne.

Magnus Stolle proffuet, at for nogen tid  
jidene da war hand paa Sandens vej et  
lidet jænguem med Birgite Biedland

och nogen Andes quinder och det war iigen  
som vilde holde Thinde frj, da jagde Birgite

Ingibret wilst du giffue mig Nagt effordi  
ig kaffuer weret din Matmoder, och da  
jagde Ingibret, wilst du icke dricke Alejt,

fremdeles sagde hæn til Magnus, end du,  
wilst du indtel giffue mig tilbeste. Ja,

sagde hand, wilst du behalle mig de sex  
Johilling som du eft mig seljldig, saa  
wilst ig giffue dig noget tiid beste.

Men Birgite lagde stille och gick frem  
til hannem och slog hannem paa Munden,

och jagde til hannem, du selialt wel  
faa betalling paa de 6 Johilling inden

du gaar her i fra, och nogen Jeraud der  
effter gick hand wd och kom i siöen

Men kaffde icke Mandehjelp weret for  
ner, da kaffde hand Aldrig kommet op  
igien.

Ysterns proffuet hand at hand war med  
at forre Bispens till Wigedals, da war An-  
ders Biedland med och da fallet Anders  
paa hæn förder kom, och hand loffuede

Birgite

Biedland

fol. 28<sup>a</sup>

Rijffjcke kringbok A.  
nr. 24 (1648-42)  
fol. 28<sup>o</sup>

-18-

127.

Mogens en koe i betalling, och da Mogens  
kom hien wille hans Quinde icke at  
hand motte følge kornet, effterdi Ber-  
gette Priedland war en wond betaller,  
och nogen stund der effter kom Anders  
Priedland til hannem Om jamme  
Korn, och da icke fick det, New nogen  
til stund der effter, fandt Bergette hans  
Søfter och jagte til hende, din broder-  
hand bedrogh mig ilde at ieg icke fick  
Kornet aff hannem, da Svarat hans  
Søfter, kandsjcke hand Rede icke for det,  
Sagde Bergette for for<sup>o</sup> hans Søfter, hand  
haffuer hiör Nock, hand haffuer icke  
min behoff, New hand jehat well haffuer  
hiör behoff inden facht stund, inden  
det kom ardi Aars dagen Mijte hand  
9 Nod och en Egge och fem Rigtlafe  
smaller.

Peder Døjse proffuēt at for threij eller fire  
Aars siden da war hannem oelo Pirette  
Priedland wagers ord Imellem, saa at hien  
sagde bill hannem, du jehalt faa  
bade for et och Andet, och du jehalt mijte  
Meere for Minde, och om waaren der  
effter Mijte hand en felle och en Cūe.  
Wigeleff Olsen Røgenes proffuēt at hand  
wyste sig indet at kunde beskjelde  
Pirette Priedland, Hj hand fick en Koe  
aff hinde jom dode effter Kalf.

Bergette

Priedland

fol. 30<sup>o</sup>

Bergette

Priedland

fol. 29<sup>a</sup>

Fieringsbrieg paa Hemmer den 2. Aprilis  
1641. —  
Norsverindis voris Lætz-  
mand, uel forneme Sunders Madjen,  
Christen Andrupen, Kong: Maj: fougjet  
vdi Rije fjelcke, Oluff Jølland leu-  
mand i Hiilmelands jehibbrede, Oluff  
Hoaland, leuemand i Jelsu jehibbrede.  
Røttens besiidere.

Jostens Refse, Jøhan Hemmer, Olle Hemmer,  
Andret Hoffener, Olle Kar aff Jelsu jehib:  
Hjgud, Jølland, Omind Gje, Thore Sand An-  
gler och Anden Birch aff Hiilmelands  
jehibbrede, Sobø's jehibbrede, Thore's Fure,  
Gunders Norem, G. Thore Wærp, Thøfsten Ligh  
Omind Ligh,  
Olle Kar siges at Olle Hemmer som 4 broder-  
til Birgette Biedlands i kaffo hans daatter.

fol. 30<sup>a</sup>

Birgette  
Biedland

De Toff mand Nembig Hans Nye och Hans  
Nye medfølgere vil kiende gaff, at de mindes  
iche at Kar Jølland sagde paa Røystad  
til jehibbrede Ringeb, at Birgette Biedlands  
haffde nogen Klen paa sig, da linn gaff  
for at linn jehibbrede haffde en jehib's bunge,  
Gamel Helebrand och Jostens Refsig gaff. Vil  
kiende, at vdi Sorens Nyljens Hild da hand  
war foget, da bliff Ingeri & Røen aff,  
Rasmus Andrupen dørte til at Røen  
lunde.

Huilecht hunde søe Peter Ormpen Bekunde.



Bliff framlaup vd; Birgette Biedlands fogh  
Trij /schreffne prouffs sideler och et briff aff  
23 Mand beuigt hiilichet och vd; domer  
Ord for Ord jehal formeldis.

fol. 31<sup>b</sup>

Don 14 Maj 1641 paa Leir Anger Effer-  
ses Vgors affjettelse.

Konungens Kong: Maj: fougth Erlig och vel-  
forstandigh Mand Christen Andrijsen,  
Rettens befidere.

Thomas Kalfen, Peder Esparwig, Johan Toek,  
Board Amland, Willads Høstland, Hans  
Nefe, Aflach Frøeland, Jacob Kliff-  
bergh, Anon Guregard, Olle Smidall,  
Jacob Wigh och Thorgis Moeland.

fol. 32<sup>a</sup>

Birgette

Biedland

Da Effer at tiltalle Gienfuar prouff och  
widnesbränd tilgründe er bleffne forhört  
Er da vd; voris affsædneris Laugmandens  
Könverelse, och med hans Raad och deok  
saakelii for Dette forrefindere, bestittet  
och affsagt, att efford; her Nils Madse  
paa Kirstrand, hans hufstrue Marie Jo  
hans dæchter for Retten haffuer sicket,  
forbemelte Birgette Biedlands for at kuffe  
med Thord doms Konfiter forgiort och om-  
bræcht for hinde en hindere byte Kiör  
och end derfor uden Nijstæcker hinde ved  
lige Middel at haffue omkommet Hverj aff  
hindes Kiör tilforn.

fol. 33<sup>a</sup>

Och Atter bemelte Marie her Nilses saakelii

fol. 33<sup>a</sup>

Jom hinders Mand der affvør nu saavel =  
 som till form for offentlig dom och Ret  
 med Mund och Joriff, Hvarligens och  
 fuldkommeligens vidur Birgitta Biellands  
 Sagh paa haande. for en habebare brold  
 Orinde, Huileken Siothelje och vide fo  
 haunes Norhved, med offentlig Marie  
 her Niefis paa en Anden Maade kjftaar  
 och vidgaar, saajom At Birgitta Biellands  
 hannem Ondt haffvør loffvød, och efter  
 jamme hinders loffte med hand icke  
 Andet end tiun fo 4 Starpge, till hans  
 vloeke, foruden och Opmind Seldall,  
 Thoris och Kirken Biellands, samt Nagesis  
 Skulle jom proffte at dennem efter bemelte  
 Birgitta Biellands loffte 4 vloeke tilfagge  
 paa Adjohellige Maaner och Maade, dog de  
 icke fuldkomeligens Siger, att Birgitta det  
 gjort haffvør. Derfor saajom for forbemelte  
 te Meroving Barpager jolyed, Bir till be  
 melte Birgitta Biellands, at gaa sin doell  
 sielf hoeffte, med Orlige vberochsede, och  
 Jamme prestegilde Bogatte dame Orander,  
 och det jochall jocher Inden Kij vger her  
 offer paa Der Angers kringsted, dog icke  
 nogen aff dennem der till at Niefis  
 som evntun jielff eller tiun mand hiid  
 Ind till haffvør proffvød affvør hendel,  
 Och jamme hinders doell jochall jocher  
 jocher, at Birgitta jochal forst offer loigen  
 giøv en fuldkommen Ret och vforfajohet

Birgitta

Bielland

Birgitta

Bielland

fol. 33<sup>b</sup>

Ryfske krigsbot af  
nr. 24 (1640-42)  
fol. 33<sup>as</sup>

17

131.

Beirgutte  
Psidlands

Eed, saa at him Aldrig ved den Onde  
Hands Sattans och Diiffuellers Alided, I  
hans naade, haffue gjort noget skand, och paa loft  
nogen slet eller lom mere, paa gods och for-  
muen, eller noget Andet Creatur. Nogen schaal  
I nogen naade, Och att him Aldrig haffue  
gjort eller indgaet nogen pacht och for-  
bünd med Sattan, saa sandt hende Gud  
I himellen hie Sallighed och den Gude  
guede schall merre Naedig, den gode  
Gud merre hinde wred och Aldrig blid,  
til den tid, om him Saadant som forbe-  
melt gjort haffue, Och den Eed schall  
de Quinder som Bliffue til Hoffuet med  
hinde at juerge, Sandt med hinde, om  
di wide sig Saadant for Gud och med  
en gode Samvittighed at kand giøre, och  
ellers at haffue diris welfert och Aller-  
meft diris Sallighed I good Ahd. Imid-  
tertid schall bemilke Beirgutte Psidlands,  
skille borgue effter Sagjögornes Naide eller  
borgue for sig sielf.  
Der hie widnes Euid, saaledis at merre,  
dönt och Affragt. —

fol. 34<sup>as</sup>

Inger i Rom

Belangende Inger I Rom, som och nu schall  
haffue møtt I Rette, och dog icke fremkom-  
mer, Men hendis Søn Peter Ormsen paa  
hendes vegne, och hand sielf effter,  
Bespørgelse, med Nole Aff Almene wol-  
goar, at hans Moder hie forn og land-  
liuft paa et frit sett Ting paa Jelf den

fol. 38<sup>a</sup>

Inger i  
Röerö.

bid holden och det end wid dom at  
werre schuld for nogen hinder for jelf.  
Aff lige handell som hün Nu war bid  
ka dit for, derfore haffuer Kong: Maj:  
fogt samme dom hende for hen offuer  
gangen at jöge. Och sig sidens der effter  
och effter Kongelige forordninger, om  
saadan till flide wdgangens bet Retti  
och forholde, der till widnesbiürd, Sa-  
ledis at werre forresfunden och Aff jagt  
for Retti.

Bestütting wd' den jagh om Giesche Sö-  
lund och Anne Mjöjeland.

Giesche  
Sörkward  
og

Anne Mjöjeland

Da Effter tillfälle gijnjare och deene jagt  
läj lighid, Och hünd sig Ankaar bemelte  
Giesche Sörkward och Anne Mjöjeland  
som for <sup>ne</sup> Karj Espeland fört haffuer  
sagt sig at haffuer seett wd' fremmede  
folckes fethuse och Sidens effter Olli No-  
ren och Stend F Wöi. haffuer deris  
widnesbiürd, haffuer Lgins kallet sam-  
me hendis förige beklindelse och sagt  
at Anne Mjöjeland waar F saa maa-  
de vndselijdelig, da Effter hün droms  
befindes Thuchermitt. Rätmet för ingen  
lönglig prouff eller widnesbiürd offuer  
bemelte Twende Oränders hün aff Stens  
hand, att de med nogen Rogery eller  
bolddoms Ronster haffuer om gaards, der  
for bör di begge for Christen Andersens  
tillfälle. hünd Indtill fj at werre, des

Anne Nijelands,

fol. 34<sup>b</sup>

till widdnesbörd, således wj bemelte  
 wris Hougmands Nermurels, samt med  
 hans Raadføring och Samtycke at wære  
 forefunden och Affsaat som fore sigur.  
 - Anno 1641 den 4 Junij paa Bistfad.

Om Birgette Biedlands sagh.

Ner merindis wris Hougmands Brlig  
 och welferjandige och forneme Mand An-  
 ders Madjen. Och sex Hougmands,  
 Nämlig: Hans Nije, Willads Høstland,  
 Niels Wolffus, Leffur Oniamb, Thormes  
 Kalsen och Jacob Kiefferig.

Birgette

Biedland

Om for Resten Birgette Biedlands och  
 Efterkehreffne Oniander, Idens Lij, Mari  
 Wolffus, Thorbor Anon Smeds, Mari Oni-  
 lands och Günelle i Beck, Krageberig Hkg-  
 öen, och Anne Høige, Curi Torndlands.

Nije for<sup>re</sup> Oniander bleff Edens foreleff  
 hwerledis de schulle siærges med Birgette  
 Biedlands, Nämlig således hwer for sig  
 Jeg N. legger minn haand paa Bæg, och  
 søtter mit Kaall til Gud, och hermed  
 widdgør och tilstaar at den Gud som  
 Birgette Biedlands nu gjort kaffur,  
 widd ieg icke sande for Gud och widd  
 min Samvittighed end hwer for kaffer  
 siærett sandt och Rett, och ieg for Guds  
 widd icke Restere end Birgette for er  
 wjckijlig wj Ald den deel som Hrolde  
 dom widdkommer, saa sandt hielp mig  
 Gud och hans hellige Ord och Euangeli-  
 um mig widd och grom om ieg lijffter.

fol. 34<sup>b</sup>

Och der dijs for<sup>re</sup> Örnünder bleff Adspörvt  
om de saalltis med for<sup>re</sup> Birgette Bied-  
lands särke wille, da säret de jant-  
lig, och hür for sig och sagde. Nij.

Maria Johansdaatter her Nijer ind nu  
jetermere soer och sagde, Gud forbrände  
mig om Birgette Biedlands <sup>er</sup> Soer Jo en  
Told Örnünder.

Da offerdij Birgette Biedlands er döbfalden  
bör fogdens wilsacht. Christen Anderssen  
at hilde hende fremdtils fast, inotil  
den gode Mand leus herrens Ankomst.

fol. 35<sup>a</sup>

Anno 1641 den 3 Tullij paa Leer Anger.

Konwerendis Erlig och wellforstandig  
Mand Christen Anderssen, Kong: Maj:  
föregit wd; Rijejilcke och Effterjehreffu  
Kammerend, Nämlig Nils Waa leus =  
mand F Leer Anger Sevd jehubred, samell  
Heltved, Olle Hilde och Biörn F Pæck,  
da er fremkommens Effterfølgende  
personer, som nu igiens wd; Mueligfts  
maade er bliffens velgerjehet och förhövt  
och haffuer di Bekindt som Effter følger.

Thoris Biedland kom for Partin, och sagde  
at hür hand bejehidit Birgette Biedland  
det haffde hand proffuet och Bekindt-  
hild for, och des hand bleff Adspürt  
hüad det war och at hand wille nu  
igien det Repitere, säret hand at Birgette  
sagde hel hannem, du Mijke Ton Klor  
i fior, du jehab mifte 3 F Star och inotil  
wnt haffuer hand set aff hinde, och ij

Birgette

Birgette

Birgette

Biedland

fol. 35<sup>a</sup>

keller kunde noget tilleger och det var om høften hin loffuēt hannum ded, och samme har Nijske hande Hreij Piör, som er vngifer, fere eller fem Aar siden.

Kirysten Biedlands bekünde at Birgette loffuēt hinde ondt och effter hindes loffte, fick hin ded, effter, som hin tilform omproffuēt haffuēt, och der for troer hin at Birgette haffr gjorde det.

Johans Northeds Onünde Gyr siger at de haffuēt mit effter Birgette Biedlands loffte 3 Piör, thloff eller thretten Aar siden, effter som for omproffuēt er, Board Hæfthafft Bekünde saaledis ligform hand tilform om wondet haffuēt,

Peder Buißad wiste indet, at siger om Oluff Buißads hans faders wilnesbiurd effter; hand liger siger,

Opmund Seldals Onünde wed Naffn Frøborg siger hindes mand er iche tilfildt dog forregiffuēt hin indet om noget aff hindes Mands proff.

Oluff Siigier, Günd. Sielgier, Haldvor Nijseland och Thostow Landeröd som er Nijske Naaboer hilt Birgette Biedlands. De siger at de for dieris Personer iche haffuēt hørt at Birgette Biedlands var om be Røchbet for en hoid Onünde, förind wed et thloff Aar, och siden Marie der Nijses kom i brette med hinde.

Her Nijses degew Peder Jansen kom for Røtten. med et indleg paa forig stib och

Birgette

Biedland.

fol. 35<sup>a</sup>

Naamer. och haffte mange ord med daanen-  
 som jehulle affvärörnis sea och med püchen  
 och fonden mod fogden, och det fordi hand,  
 wiste for <sup>me</sup> Peder Jensen wd Smedens for <sup>me</sup>  
 proff bleff forlorid, och syntes os at hand  
 war drucken.

fol. 35<sup>b</sup>

Anno 1641 den 27 August j paa Hennes  
 firingseting, Norwindsis Erlig wiis och,  
 welsacht Mand Christen Andersen Kong:  
 Maj: fougjet wd Puffyløse, Peder Saer paa  
 Karhus, Halle Wandwig, lensmand i  
 Scüffue jehubred, Pöörn Gohlund, Oelle  
 Hennes, Thüron Föt. Joen Föt. och Omind  
 Wieland.

Thoris Biedland kom for Rotten och betände  
 endru widere om hans forige prouff, at unge-  
 fer fem eller sex Aar siden fact denne Sam-  
 tale. Imellem transum och Birgete. Biedland  
 om höffen och jame höft Nift effer miske  
 hand en Roe, och sommiren der effer med  
 S. Hans liden Miske hand Thou Kior.

Haldwar Miskland. betände. at Tou eller  
 Trej Aar siden da saa hand at en aff-  
 Thoris Biedlands Kior laae wd; en bech,  
 och war Nedro falden aff en liden backe  
 och slagett sin Rögh F Tu, och det war  
 paa Torijs egen March och hand war  
 med at hielpe Roen aff bechen.

Peder Ruam siger at Thoris Biedland  
 klaget sig for hannem at hand omiske  
 sine Kior, och det ungefer fem eller sex  
 Aar siden, Men luid bid hand miske den

Birgete

Biedland



det witte hand ioh.

Board Arland bekinder effter sin Önsade  
Engelien Offensdrabbers Ord, at Thores Bied-  
lands Mijte en aff sine Kiör, Nj eller Thy  
Arv siden, och ded jehede om waaren,  
strax effter vindingen.

Engelien Tundeland bekinder at vngifer  
Toff Arv siden och der vnder til Otte Ar,  
da er hannem beüift at Thors Biedlands  
mijte Stagle Nöd, en eller Tou, och ded jehede  
vid Myr och F dige. F Tundelands march  
och om waaren.

Sören og siger at det var hans Koe som  
Haldvort Nijeland formelder om.

och hand Mijte en Koe hieme paa Begh  
F fiör vuar och Samme vuar mijte hand  
en Koe paa Biedland inde paa Baagen,  
som Thöfters;) haffde paa fofter.

Belangende Gjerne som hand haffuer Mijt-  
terom Siger hand saa, at det bliffuer nu  
Tou Arv F höft siden, da som hand's Sön  
faar hiem fra Tundeland med Knüd  
Begn baad som nuv Gjen och for vdi,  
och som de kom mit paa fiören da  
kom en Sud Quist graa paa dem, saa  
at en aff hans Gjen bliff saa wild at  
hin sprang F Sören och bliff drücknet,  
och F fiör vuar. mijte hand En Ggh.  
hieme paa Begh paa Baalden och F fiör  
höft mijte hand en Ggh. hieme paa jin  
Dö effter som hand haffde. Kiört en leer,  
Tomhj 3 hiner him med heude och

Bjegette

Biedland.

Biedland.

fol. 35<sup>b</sup>

Rörde något kraftige, med hinde.  
 Knud digh, och Effver Lunds bekinder at  
 det war en storm da. Sören dege Fogel  
 sprang 7 jönn och Siger de saamel som Pind  
 och Thistren degh. at det er demum beuigt  
 at Sören misse throff aff hans Fgen samme  
 har effter som hand sielff bekindt haffuers.  
 Christen Andersen fremt sket. Magnis  
 Stolle mans hand. mötte icke sij heller no-  
 gen paa hans vegne at juare,

fol. 36<sup>a</sup>

Birgelle  
 Biedland

Johans Tolle bekinde at det er en Toiff  
 eller fiorten har siden hand misse sine  
 hefter, och war det om windkeren och no-  
 gen stund for paaple, och wongfer Olte  
 dage Imellem huer heft. bliff. död.

Pedangude Kiömo derom sig hand at om  
 jommoren dr effter wad Christi Homeloferts Kide  
 de misse hand treij Kiör som oer ut for en  
 skid backe och siden ut for en Os.

Eric Taraldsen Hinendis her Niels siger  
 at det war haff. Anden. wge effter Köndis-  
 mis paa femten har siden at her Niels misse  
 de treij Kiör och den ene Kol misse hand  
 Nämlig den Sidste Kol 7 fiör somer fiorten  
 dage effter S. Olshils.

Kari Raymus daatters och Hinendis her Niels  
 siger jam melledis som Eric Taraldsen  
 bekindt haffuers.

Hise forjohreffne Eimbligens Erbod sig at  
 wille giöre boger och paa. hies de mö be-  
 kiend och sagt haffuers.

Jacob Wig och Peter Klængwed siger at

dennem er bevißt at Johans Torde mißte  
nagges Kiör om sommrens effers som om-  
proffuēt er, Mens om det war tou eller treij  
Kiör det wed d; icke, och besterame!! hörde  
de well sige om det Johans och Miße, mens  
de was det icke siēff, och siges de at dennem  
er bevißt at hērs Niels Miße 3 aff sine  
Kiör om vinduren som forsiges dog wißt  
at sige aff beten, det mindis d; icke.  
Oluff Andals bekieder at brand fos-  
den förde Kōl, som hērs Niels miße effter-  
den war dōd, mens hērs aff den dode  
det er bannens ubevißt och war det otte  
dage effter S: Olofke.

Christen Andersens siltspūrde Mienige Hant  
aff Nyrstrand som sißede war, om den-  
nem widers war bevißt om Birgete Wid-  
lands lejligheud, at de det wille hū oben-  
bare, da juarst de hū. —

fol. 36<sup>b</sup>

Hernes Fierings thing holden den  
27 Septemb: Anno 1641. —

Nawrendis Kong: May: foost Erlig och wel-  
forstandig Mads Christen Anderssen, Raf-  
mus Hansen, Sorensenriffers och Effter-  
skreffne Hooff Lutgrettsmænd, Nemlig  
Thorguōs Birge, Ole Nord. hild, Ole Schi-  
nes, Ejdel Niesen, Ole Söshild, böms  
Pedersen i bick, aff Stierneroe Johndrede,  
Erlis Tunöland, Todleff Feenbold, Samsoe  
Cræane, Jörgen Houfchan, Houfchold Skan

Birgete

Birgete

Widland.

fol. 36<sup>u</sup> land, och Thottens Tundras aff Hilmers-  
lands Julebrede.

fol. 36<sup>u</sup> Kong: May: förgift hafftes ladet wd; Rette  
forre Birgette Biedland, och war dom  
begirindis kända straff och döds liden  
bör lide, liksom om offerfölgar.

Da offer bitall och denne jagt beklaff-  
het och offer ats vj beröta prof wd; Thetig-  
je maade haffes Confereret och Begrün-  
det, synes vj dennem icke saa föddkommen  
och Nöj Acktig at verre at Birgette Biedland  
der efter mid billighed kand befrires,  
hvorforre vj mñ Gdermerre for Rette der-  
om Saaledis dömmes och Affjiger, at  
for<sup>re</sup> Birgette Biedland bör efter förgif-  
dom at lide paa kindes lifv och det mid  
jadan straff, Nämlig baell och brand  
som Holst och Almindelig plijer at Riffes  
mid. Vden Anderledis kand hafftes mid  
vris Rire Leusherris minde, och med  
kindes boeslod at forholder som för Aff-  
jagt ehr. —

Birgette

Biedland:

Handwritten text, mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.